

Část pátá - Závěr

Účelem této práce bylo rozebrat a osvětlit problematiku informování veřejnosti o trestním řízení. Snažil jsem se podhalit principy na kterých sdělovací prostředky stojí a osvětlit proč právě v oblasti trestního práva je třeba k nim přistupovat obezřetněji než kde jinde. Právní úprava v České republice ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v tomto tématu poměrně liberální a jak ilustruje případ z roku 2003, přímé zpravodajství ze soudní síně není nic nemožného. Nicméně z diskuze, která tento pionýrský počín následovala, je více než zřejmé, že nezáleží pouze na legislativní úpravě, která přenos a vůbec veškeré přímé informování umožňuje, ale především společnost na tento fenomén musí být připravena.

V tomto bodě plně souhlasím s teoretikem mediální komunikace, profesorem Jirákem, který ve mém příspěvku pro deník právo k přenosu ČT řekl: "Rozhodnutí o vysílání přímého přenosu ze soudní síně mohlo lépe obstát, kdyby kolem něj byl prostor na opravdu veřejnou diskusi – nejen o vlivu médií a iluzivní podstatě zpravodajství, ale také o poslání ČT." Rozhodnutí o přímém přenosu přišlo náhle a bez jakéhokoliv mezikroku, nebo předchozí zkušenosti s podobným projektem.

Fakt, že o přítomnosti kamer v soudní síni rozhoduje předseda senátu/samosoudce mi připadá správný, jelikož on je tím, kdo celé řízení vede ke zdárnému konci. Vzhledem k moderním technickým prostředkům a rychlosti jakou se toto odvětví vyvíjí, se domnívám, že je pouze otázkou času, kdy rušení soudního řízení, hluku, či podobných zásahů, přestanou být překážkou, a pak už bude záležet pouze na tom, jak soudce věří svým schopnostem, jaké má zkušenosti a jak posoudí eventuální škodlivé následky, které by přímý přenos mohl mít pro všechny zúčastněné.

Právní úprava v ostatních evropských státech, ve většině z nich, je vůči přímým přenosům silně prohibitivní. Což na jednu stranu zbavuje soudce břemene rozhodovat a zvažovat zda kamery ano, či ne, posuzovat eventuální následky apod. Na druhou stranu je ale pravda, že povědomí, které běžný občan o justici a soudním řízení má, čím dál méně vyplývá z osobní přímé zkušenosti a čím dál více souvisí s tím, co vidí, slyší a čte ve sdělovacích prostředcích. Přímé přenosy by tak mohly přispět k právnímu povědomí a k tomu, aby veřejnost nevnímala soudní moc, jako málo známou, komplikovanou, temnou a málo srozumitelnou.

Bližším pohledem na úpravu ve Spojených státech, které jsou co do přímých procesů ze soudní síně a s důrazem kladeným na právo na informace, protipólem evropského pojetí, zjistili bychom, že ani tam nebyla cesta kamer do soudní síně snadná, rychlá a přímočará. Stejně jako u nás o povolení přenosu rozhoduje soudce, nicméně přímý přenos zde není ničím neobvyklým. Zkušenosti jednoho státu z určité oblasti však nejsou bez dalšího aplikovatelné v jiném státě. Je třeba brát v potaz kulturní tradici a historickou zkušenost té které země. Kupříkladu v případě České republiky už pouhá zmínka o přímém přenosu ze soudní síně vyvolala vzpomínky na neblaze proslulé procesy z padesátých let, ač historické, právní a společenské podmínky jsou diametrálně odlišné.

Inspiraci pro svou práci, jsem se pokusil nalézt v právní úpravě Španělského království, která prozatím také nevstoupila na tenký led přímých přenosů ze soudní síně, nicméně v oblasti informování veřejnosti učinila některé kroky, které nejsou bez zajímavosti. Mám teď namysli tiskové kabinety, které byly zřízeny na určitých úrovních soudní soustavy, za účelem zlepšení komunikace se sdělovacími prostředky. Z diskuzí a odborných konferencí mezi novináři a soudci vyplývá, že šlo o krok správným směrem a že zprávy presentované médiu nabyly na přesnosti a aktuálnosti.

Zajímavý byl také postup soudu, který použil v mediálně exponovaném případě "*Toxický syndrom*" z roku 1987, spočívající ve speciální místnosti pro média, ve které bylo možné sledovat řízení v rámci uzavřeného televizního okruhu. Soud tak vlastně odlehčil celému řízení tím, že velkou část sdělovacích prostředků oddělil od ostatních v soudní síni a zamezil tím nežádoucím zásahům a rušícím vlivům do plynulého průběhu řízení.

V případě "*Toxický syndrom*", bylo toto opatření motivováno skutečně nebývalým zájmem ze strany médií a bylo proto kombinováno s přítomností sdělovacích prostředků v soudní síni, kde pro ně byl vyhrazen prostor a také určitý počet míst. Ústavní soud již dříve uznal právo sdělovacích prostředků, účastnit se řízení jako právo přednostní, prisuzované ve světle funkce kterou plní. Pořizovat snímky a nahrávání řízení bylo možné pouze z předem určené zóny a jen v okamžicích, kdy to bylo výslovně povoleno. Z tohoto postupu se stala poměrně běžná praxe. Sám si dobře vzpomínám na záběry ve zpravodajských relacích, které přinášely krátké záznamy ze soudního jednání, především z úvodních/závěrečných řečí či vynesení rozsudku soudu.

Přirozeně v souladu s politikou zpravodajství, která staví na faktu, že pokud reportáž trvá déle než tři minuty, divák se přestává koncentrovat a zapomíná začátek reportáže.

Zajímavým mi přišel názor, který se objevoval u autorů v obou právních řádech, a který kladl důraz na autoregulaci sdělovacích prostředků. V obou případech byla tato zmiňována a upřednostňována před restriktivní pozitivněprávní úpravou. Autoři ze Španělska především poukazují na fakt, že vztahy sdělovacích prostředků a justice by měly být založeny na respektu a partnerství.

Na problematiku přímých přenosů ze soudní síně nahlízejí oba právní řády velmi podobně. V obou je zakotvena, ve srovnání s ostatními státy, liberální právní úprava, které dává do budoucna možnost tyto přenosy uskutečnit. Zatím však čeká buď na společnost, která se bude podobat té americké a přímý přenos přivítá, jako demonstraci základního práva na informace, nebo na řešení, které bude ohleduplné k procesním garancím (především spravedlivému procesu a presumpci nevinny) a zároveň tyto přenosy umožní. Do té doby by přenosy ze soudních řízení, měly raději zůstat v rovině teoretické možnosti.